

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trestněprávní odpovědnost rozhodce v českém právním řádu

S ohledem na skutečnost, že český právní řád neupravuje pro rozhodce žádnou imunitu, je pochopitelně možné postihovat rozhodce, který jednal v rozporu s právem a tímto jednáním naplnil skutkovou podstatu některého z trestných činů i prostřednictvím trestního práva. V předkládaném příspěvku jsou nastíněny předpoklady vzniku trestněprávní odpovědnosti rozhodce.

Předpoklady trestněprávní odpovědnosti rozhodce v České republice

Aby bylo možné postihovat rozhodce za spáchání trestného činu při výkonu funkce rozhodce, je nutné, aby byly především splněny základní předpoklady trestní odpovědnosti, které český právní řád upravuje. Vedle toho je však nutné zmínit, že trestní odpovědnost rozhodce má některá svá specifika, která je třeba zohlednit při právní kvalifikaci některých jednání rozhodce. Právní zakotvení předpokladů trestní odpovědnosti je v českém právním řádu pro fyzické osoby (zde je třeba brát v úvahu, že rozhodcem může být pouze fyzická osoba) zakotveny v zákoně č. [40/2009](#) Sb., trestním zákoníku (dále jen „*trestní zákoník*“).

Základním předpokladem pro trestní odpovědnost rozhodce je skutečnost, že svým jednáním naplnil skutkovou podstatu některého z trestných činů uvedených ve zvláštní části trestního zákoníku. Trestný čin je definován v ustanovení § 13 odst. 1 trestního zákoníku, kde je řečeno, že se jedná o „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“[\[1\]](#)

K základním charakteristickým rysům trestného činu patří tedy jeho protiprávnost. Protiprávnost je dána u každé skutkové podstaty trestného činu obsažené ve zvláštní části trestního zákoníku, protože trestným činem může být pouze takové jednání, které je zákonem zakázané. Pro protiprávnost v obecné je charakteristické, že ji lze dovozovat z celého právního řádu, tedy nejen z norem trestního práva. Rozhodce tak může jednat protiprávně například proto, že poruší pravidla uvedená v zákoně o rozhodčím řízení či pravidla obsažená v občanském soudním řádu a v dalších právních předpisech. Aby však bylo možné jednání označit za trestný čin, musí být naplněna rovněž další podmínka, která spočívá v tom, že jsou splněny znaky uvedené v trestním zákoníku (konkrétně ve zvláštní části trestního zákoníku, kde jsou vymezeny jednotlivé skutkové podstaty trestných činů). Protiprávnost má tak spíše charakter obecného znaku, který je typický pro všechny trestné činy, zatímco splnění znaků uvedených v trestním zákoníku pak do sebe navzájem odlišuje jednotlivé skutkové podstaty. Jedná se o formální znaky trestného činu. Oba uvedené znaky přitom musí být splněny kumulativně, jinak nelze hovořit o trestném činu.[\[2\]](#)

Každý trestný čin fyzické osoby přitom musí být zaviněný, trestného činu se nelze dopustit nezaviněně. Z ustanovení § 13 odst. 2 trestního zákoníku pak vyplývá, že trestní zákoník zásadně vyžaduje úmyslné zavinění trestného činu, pokud není u konkrétní skutkové podstaty trestného činu uvedeno, že postačuje nedbalostní zavinění. V této souvislosti je třeba zmínit, že trestní právo dále úmysl rozlišuje různě úrovně a intenzitu jak úmyslného, tak nedbalostního zavinění. Úmysl existuje jednak přímý, kdy si pachatel je vědom toho, že svým jednáním poruší či ohrozí zájmy chráněné trestním právem a chtěl takové porušení, popř. alespoň ohrožení, způsobit. Druhým typem úmyslu je

pak úmysl nepřímý, kdy si pachatel sice byl vědom toho, že tyto zájmy může porušit či ohrozit a byl srozuměn s tím, že je způsobí, byť to primárně nebylo jeho cílem. Podobně jsou odlišovány i různé stupně nedbalosti, kde se hovoří jednak o nedbalosti vědomé, kdy pachatel sice věděl, že může porušit trestním zákoníkem chráněné zájmy, nicméně bez přiměřeného důvodu se spoléhal na to, že v konkrétním případě k jejich porušení ani ohrožení nedojde. Nedbalost nevědomá se pak vyznačuje tím, že pachatel ani nevěděl, že určité zákonem chráněné zájmy může porušit anebo ohrozit, nicméně o tom vědět jednak měl a také mohl (např. se neseznámil s relevantní právní úpravou).^[3]

Vzhledem k tomu, že české právo neobsahuje žádnou zvláštní úpravu trestní odpovědnosti rozhodce, je možné, aby se rozhodce dopustil jak úmyslného, tak nedbalostního trestného činu. Zde však stojí zcela jistě za zmínku skutečnost, že zejména v případě nevědomé nedbalosti může být otázkou, zda některým právním názorem rozhodce, který nemusí vždy rozhodovat v souladu s hmotným právem, nemůže dojít k naplnění skutkové podstaty nedbalostního trestného činu zaviněného z nevědomé nedbalosti. Podle Nejvyššího soudu ČR totiž „nelze sankcionovat rozhodce za jeho právní názor s výjimkou případu, kdy by takovým rozhodnutím byl spáchán trestný čin.“^[4] Nicméně v situaci, kdy by právním názorem rozhodce byla naplněna skutková podstata trestného činu (byť i z nevědomé nedbalosti), je rozhodce za takový právní názor trestně odpovědný. Zde tedy otázka trestní odpovědnosti rozhodce může stejně jako otázka odpovědnosti civilněprávní být leckdy určitým limitem toho, aby rozhodce postupoval dle svého nejlepšího přesvědčení. Lze ovšem mít za to, že takové případy budou v praxi skutečně výjimečné, nicméně i s ohledem na skutečnost, že rozhodce dle českého práva nemusí mít vysokoškolské právnické vzdělání, se může takový případ, kdy rozhodce z neznalosti a z důvodu svého přesvědčení, že jedná v nejlepším zájmu stran (či prostě spravedlivě) naplní skutkovou podstatu nedbalostního trestného činu, vyskytnout.

Vedle výše uvedeného je pak nezbytným předpokladem pro trestní odpovědnost rozhodce jako fyzické osoby rovněž požadovaný věk minimálně 15 let (musí být dovršen věk 15 let, to znamená, že jedinec je trestně odpovědný až v den, který následuje po jeho patnáctých narozeninách) a rovněž přičetnost. Pod pojmem přičetnost se rozumí „způsobilost být pachatelem trestného činu, pokud závisí na duševních schopnostech pachatele.“^[5] Pro přičetnost je charakteristické, že je podmíněna tím, že pachatel je schopen pochopit význam svého jednání a je schopen jej také ovládat. Tyto skutečnosti musí být dány v době spáchání trestného činu. Pokud nejsou výše uvedené předpoklady naplněny, hovoří se o nepřičetnosti. Pokud takovými vlastnostmi osoba pro duševní poruchu nedisponuje, není žádoucí ji prostřednictvím trestního práva postihovat, a proto je jeho trestní odpovědnost vyloučena. V případě, že je schopnost rozpoznat význam svého jednání či ovládat své jednání pouze výrazněji oslabena, hovoří se pak o zmenšené přičetnosti, kdy je sice možné pachatele za jeho jednání postihnout, přihlíží se však při postupu vůči pachateli k tomu, že jednal ve stavu zmenšené přičetnosti (např. se uloží nižší postih).^[6]

Ve vztahu k výkonu funkce rozhodce je pak důležité zmínit, že rozhodce by v každém případě měl splňovat věk minimálně 18 let, neboť musí dle zákona č. [216/1994 Sb.](#), o rozhodčím řízení (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“) splňovat podmínku zletilosti,^[7] což znamená, že situace, kdy by nedovršil věk 15 let a z tohoto důvodu byla jeho trestní odpovědnost vyloučena, by neměla vůbec nastat.

Jiná je však situace, pokud se týká podmínky přičetnosti. Zákon o rozhodčím řízení sice požaduje, aby byl rozhodce svéprávný,^[8] přičemž některé závažnější duševní poruchy dlouhodobého charakteru jsou často důvodem pro to, aby byla svéprávnost jednotlivce omezena, čímž by byl jedinec z výkonu funkce rozhodce vyloučen, nicméně je třeba brát v úvahu i situaci, kdy rozhodce bude trpět duševní poruchou, která povede k vyloučení jeho přičetnosti, nicméně zbaven svéprávnosti doposud nebyl, čímž mu ve výkonu funkce rozhodce nic nebrání. Může totiž nastat jednak situace, kdy doposud nebylo o zbavení svéprávnosti žádáno, byť by bylo na místě stejně tak se může stát, že duševní porucha je krátkodobého charakteru, čímž v době, kdy rozhodce vykonával

funkci rozhodce mohl být nepřičetný, nicméně běžně nepřičetný není. V takovém případě, však nebude rozhodce odpovědný za jednání, které učinil v době své nepřičetnosti, čímž pokud by jako nepřičetný vykonával funkci rozhodce, nemusí být odpovědný ani za jednání v souvislosti s rozhodováním sporu. Lze však předpokládat, že taková situace nebude příliš častá, neboť je i v zájmu stran, aby si zvolily pro rozhodování svého sporu takového rozhodce, který má určité kvality a nepotýká se s duševní poruchou, což je v těch závažnějších případech obvykle patrné např. z projevu či jednání dotyčného. Nicméně i tak nelze vyloučit, že by spor rozhodoval nepřičetný rozhodce, neboť duševní porucha se často vyvíjí, tudíž pokud strany například volily rozhodce před několika lety, může být situace výrazně odlišná. Navíc není neobvyklé, že se strany s rozhodcem před tím, než si ho zvolí jako rozhodce, který má rozhodovat jejich spor ani neseťkají a volí si jej například jen podle prezentace na internetu, věhlasu a dalších informací, které o jeho duševním stavu nemusí vypovídat zcela vše. Nicméně i tak lze předpokládat, že případů, kdy rozhodce nebude přičetný, bude v praxi patrně jen minimum. Nelze také nezmínit, že i z odborné literatury vyplývá, že počet případů, kdy je rozhodce trestně stíhán je minimální, neboť strany sporu si obvykle svého rozhodce volí na základě jeho osobnostních, morálních a etických kvalit.[\[9\]](#)

V České republice je tedy rozhodce za spáchání trestného činu při výkonu funkce rozhodce (ať již úmyslného či nedbalostního) plně trestně odpovědný stejně jako kterýkoliv jiný občan. Důvodem je mimo jiné i požadavek na to, aby rozhodčí nález nebyl v rozporu s veřejným pořádkem, což by rozhodčí nález, který by byl vydán jako výsledek trestné činnosti rozhodce, jednoznačně byl.[\[10\]](#)

Srovnání se zahraniční právní úpravou

V návaznosti na pojednání o české právní úpravě je pak vhodné stručně zmínit pro srovnání i zahraniční úpravu. V oblasti trestního práva je podobně jako v civilním právu v některých zemích zakotvena speciální imunita pro rozhodce, v některých zemích se jedná o imunitu částečnou (velmi úzce specializovanou) a v některých zemích jsou rozhodci podobně jako v České republice plně trestně odpovědní. Prostřednictvím imunity je rozhodce chráněn například ve Velké Británii anebo v Irsku. I zde však existují z imunity výjimky, které se vztahují zejména na úmyslná jednání směřující k naplnění skutkové podstaty trestného činu, za která rozhodce trestně odpovědný je. Ve Velké Británii může být dále rozhodce trestně odpovědný za to, že se bez přiměřeného důvodu zřekl funkce rozhodce. O tom, že rozhodce odstoupil bez přiměřeného důvodu však musí nejprve rozhodnout soud a až poté je možné dovozovat trestněprávní odpovědnost rozhodce.[\[11\]](#)

Částečnou imunitu pak rozhodcům poskytuje rovněž právní úprava Portugalska, která chrání rozhodce před trestněprávní odpovědností za jejich rozhodnutí ve věci za stejných podmínek jako je v Portugalsku imunitou chráněn soudce. Oproti tomu například ve Francii či ve Španělsku je rozhodce standardně plně trestně odpovědný.[\[12\]](#)

JUDr. PhDr. Melinda Vrajíková, LL.M

[\[1\]](#) § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 sb., trestního zákoníku.

[2] ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5, s. 126 a násl.

[3] JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5, s. 233 a 236.

[4] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2014. sp. zn. 25 Cdo 2790/2013.

[5] JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5, s. 206.

[6] JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5, s. 206-210.

[7] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 304 a násl.

[8] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 304 a násl.

[9] GARAUD, Jean-Yves. The arbitrator's liability report from the club des juristes. Paris: Le club de juristes, 2017. ISBN neuvedeno, s. 39.

[10] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Rozhodčí řízení, ordre public a trestní právo: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 978-80-7400-096-6, s. 673.

[11] MOSES, Margaret L. The principles and practice of international commercial arbitration. Third edition. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2017. ISBN 9781316606285, s. 163.

[12] LEGALEASE LTD. Are arbitrators immune from liability? | The In-House Lawyer. The In-House Lawyer - The magazine of choice for counsel [online]. 2019 [cit. 02.09.2021]. Dostupné z: http://www.inhouselawyer.co.uk/wgd_question/are-arbitrators-immune-from-liability/

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)

- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)